

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૪૧૭

વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ નહેલ ઓપડીના રૂઢી

વિષય મે ૧૨૭ : ૮૪૩ : ૩ : ૨૧૪

પહેલા ધોરણનો “મુખ્યગણિત શિક્ષક.” સવા આવે.

પહેલી ચોપડીના “ડિક્ટેશન શિક્ષક” બે આવે.

કર્તા—જગનલાલ ભાતીરામશાહ, શાહપોર-મુરત.

પહેલી ચોપડીના અર્થ.

પાઠ ૧ લો.

દિવાળી=વરસનો છેલ્લો

દિવસ; આસો વદ

અમાસ.

અક્ષર=હરફ; દસ્કત.

નિશાળ=ભણવાનું ઠેકાણું

રગ્ન=ધુટી.

છોડી=છોડરી

પાછી વળી=ફરી

ભેમી=સાથે; એકઠી.

લીપિયુપે=છાણ મટા-
ડાથી સાફ કરે.

ધોળેછે=ચોપડે છે; છાંટે છે
સંજેરી=ધારી

ધુધર=ધુધરાના આકા-
રને ધરેનો બનાવેલો

ગાથો પદાર્થ

સાથીઆ=ચુનાની ફાક

વગેરેના કાઢેલાં ચિત્ર

આંગણમાં=આરણમાં આ-

ગળ

જમવાનું=ખાવાનું

લુગડાં=કપડાં

ધરણાં=દાગીનાં; જણાવે

દાડખાનું=આતશખાંધ

ફાટે છે=સળગાવે છે.

સૌ=અધા

ગીત=રાગથી ગાતું તે

ધરધર=ધેરધેર

ફટાકડા=ફટાકા

હરખાય=ખુશ થાય

સમજુતી—દિવાળીના દહાડામાં ધેરધેર દીવા સળગે છે અને

ફટાકા ફટાકડા ફટે છે, તેથી છોડરાંઓ ધણા ખુશ થાય છે.

પાઠ ૨ જો.

વાર=દિવસ; દહાડો

વિષે=આખત

કચેરી=કોર્ટ

બધ રહે છે=રજા પડે છે

રવિ=સુરજ; સૂર્ય

દેવળ=દેહરં.

કેડે=પછી

મુસલમાન=મુસલમાની

ધમ માનનાર.

જુમેરાત=ગુરુવારની રાત

પાછો=ફરીને; બીજાવાર

અઠવાડીક=સાત દિવસ

સમજૂતી—પહેલો રવિવાર, પછી બીજો સોમવાર, ત્રીજો મંગળવાર, ચોથો બુધવાર, પાંચમો ગુરુવાર, અને પછી છઠ્ઠો શુક્રવાર આવે છે. (૧) સાતમો વાર શનિ છે, તે છેલ્લો વાર ગણાય છે; એવી રીતે સાત દહાડાનું એક અઠવાડીક થાય છે. (૨)

પાઠ ૩ જો.

દરતી=મારે બાજુએ;

આસપાસ

વાડ=કાંટાનો કે તારનો

બનાવેલો આંતરો.

દરવાજો=મોટું આરણ્ય

માહે=અંદર

ફૂલજાડ=ફૂલ થાય તેવા

ઠોઠ

વેશ=વેલો; બોંયપર

પથરાલો ઠોઠ.

ઠોઠ=ઠોઠવો; નાનું ઝાડ

મોટું=મારે બાજુથી

જડી લીધેલું લાકડાનું

ધર

વાવટા=નિશાન; ધજા

મોગરી=ધંટ વગાડવાની

લાકડાની હથોડી

મહેતાજી=માસ્તર; ગુરુજી

બેઠક=બેસવાની જગ્યા

કલાકની શીશી=કલાક

જાણવાનું સાધ.

ગામ=જ્યાં થોડાં ફળી.

આં અને ધર હોય તે

નકશો=ગામ કે દેશનો

ચિત્રેલો નમુનો

ચિત્રો=છબીઓ

ટાંગેલાં=લટકાવેલાં

ધોડી=પાટીકું મૂકવાની

બેઠક.

કસરત=મહેનત કરી શ-

રીરતે મજાનુત બના-

વવું તે

માટી=મટોડી

મગની=સારી

અહીં=આ ઠેકાણે

રાજ=હુમેશાં

પાઠ ૫ જો.

ધોતલી=પોતડી; ધોતી

અંગરખી=ડમલી.
 બેડીઓ=નાના બૂટ; ખા-
 સડીઓ.
 દરજી=લુગડાં શીવનાર
 સુરવાલ=સાંકડા પાયચા-
 નો લેધો.
 ફળીઉં=મહોલ્લો.
 કોટ=ડગલો.
 માધરી=નાનો ચણીઓ.
 ઓઢણી=છોકરીઓને
 ડીલે તથા માથે ઓઢ-
 વાનું ત્રણ ગળનું લુગડું.
 પરીક્ષા=તપાસણી

પાઠ ૬ ઠા.

ચોકખાઈ=સફાઈ; સુધ-
 ઉતાઈ
 ચોકખા=સાફ
 મેલાં=મંદા; મેલવાળાં
 બરાબર=સારી રીતે
 ડીલ=શરીર
 ગંદી=ખરાબ
 અડામ=અડકાય
 ફાલ્લો=ગુમડું; માંડું
 ખસ=ઝીણી ફેલી;
 ખુજળી

ધોવડાવવાં=સાફ કર-
 વવાં.
 ડાખા=ડપકાં.
 વાડો=ધરતી પાછળની
 ખુલ્લી જગા
 ગંદવાડ=ગોળવાડ
 નાથ=ધણી.
 માંદા=આબરી;
 કવિતા=ગાયન
 મુખડું=મેં
 ડીલ=મન.
 જગનાનાથ=જમતના
 ધણી; પરમેશ્વર

સમજુતી—મારો એટલો સાફ છે, અને મારા ધરતો ચોક
 પણ સાફ છે; મારાં લુગડાં સાફ નેમને, બધા લોક અને ચોકખો
 કહે છે. (૧) માફ મેં સાફ છે; અને મારા હાથ પગ ચોકખા છે
 મારા ચોકખા (પાપ વગરના) મનમાં પરમેશ્વર ખિરાજ છે. (૨)

પાઠ ૭ ઠા.
 વરસગાઈ=સાલગીરી;
 જન્મ દિવસ
 બાબ્યાં=પસંદ પડ્યા;
 સ્વાદ લાગ્યા
 ઝટ=જલદી

બાણો=બેનનો છોકરો;
 બાણેજ
 કઢી=છાશમાં આદુ મ-
 રમાં હળદર વગેરે
 નાખી ઉકાળેલી તે.
 હાથ પણ અડાડ્યો નહિ=

જરા પણ ખાધું નહિ.
 ખીડાં=પાનમાં ચુનો કા
 થો સોપારી વગેરે
 મુઠી બનાવેલી પડીઓ

પાઠ ૮ મી.

કાકા=આપનો ભાઈ
કાકી=કાકાની વહુ
ભત્રીજી=ભાઈનો છોકરો
મામા=માનો ભાઈ;
આપનો સાળો,
મામી=મામાની વહુ
ભાણજી=એનનો છોકરો;
ભાણો
ફાઈ=આપની બેન
ડુઆ=ફાઈનો વર
માસી=માની બેન
માસો=માસીનો વર
પીતરાઈ=કાકાનાં છોકરાં
મોળાઈ=મામાનાં છોકરાં
મસિઆઈ=માસીનાં
છોકરાં
ફાઈઆત=ફાઈનાં છોકરાં
બનેવી=એનનો વર
સાળો=વહુનો ભાઈ
સાળી=વહુની બેન
ઔરમાઈ=આપ એક ને
મા જુદી જુદી હોય તે;
સાવકાં

સાવકી=ઔરમાઈ
મા એક અને આપ જુદા
જુદા હોય તે દૂધભાઈ
કહેવાય
જમાઈ=છોકરીનો વર
વહુનાં માઆપ=છોકરાં
નાં સાસુ સસરા
વરનાં માઆપ=છોકરી-
નાં સાસુ સસરા
છોકરા કે છોકરીનાં
સસરા એક બીજાને
વેવાઈ કહે છે.
છોકરા કે છોકરીનાં
સાસુ એક બીજાને
વેવાણુ કહે છે.

પાઠ ૧૦ મી.

મોટાં=મોટી ઉમરનાં;
વડીલ.
પ્રમાણે=રીતે
પૂઠે=પાછળ
આવાજી=આપાજી
વખાણુ=સારું કહેવું તે
માન=આવકાર

પાઠ ૧૧ મી.

ઉજાણી=મીઠાણી;
બખ્ખે=એ બે
કયાં=કયે ઠેકાણે
આશોપાલવ=એક જા-
તનું જાડ (એનાં પાં-
દડાંનાં તોરણો બને છે)
વિના=વગર
પૌઆ=ડાંગર પલાળી
શકીને ખાંડીને બના-
વેલા તે
ધાણી=જુવાર, મકાઈ,
વગેરેના દાણાને શકી
બનાવે છે તે
વધારેલાં=વધાર દીધેલાં
ખારેકી=ખારેકના જેવા
છળ=સોટને શકી તેમાં
ધી ખાંડ વગેરે નાખી
બનાવેલું તે
દાદી મા=આપની મા
રાંદેરી=રાંદેરમાં થતાં
શેતરંજી=ખાચરવાળું
જડું સુતરાઉ બિહાણ

પાથરણું=ખિછાનું

હાર=ઓળ.

ઠાક=દૂધી, વેગણ, પા-
પડી વજેરે.

ચટણી=આદુ, મરચાં,
કાથમીર, મીઠું વજેરે
છુંદી બનાવેલી તે

ખૂખ=ધણા

મળ=રમુજ; ગમત

પાઠ ૧૨ મો

હોડી=સઢવાળો મોટો

મઝવો.

રમત=ગમત; ખેલ

તાપ=તઢકો; ગરમી

પણે=પેલે ઠેકાણે

એકઠાં=બેગાં

તરફ=પાણુ

તળાવ=જેની ચારે બા-

જુએ જમીન અને વ-

ચમાં પાણી હોય તે

પછાડી=પાછળ

સરત=હારજીત

થોભો=ઉભા રહેા

જીથો=ફાળ્યો

સઢ=વઢાણુને ચલાવવામાં

મદદ કરવા માટે પવન

બરાવવા સાથે બાંધેલું

લુગડું

ચાલ=રીત.

સુંદર=સારી

સહેલ=મળ; મોજ

પાઠ ૧૩ મો

ખંડ=ખેરાની કાંચેખીના

કાપડાનો; કસળી રેજો

કાંચળી=ખેરાનું કપડું

રડતી=રોતી

છાની=મુંગી; ચૂપ

હો=વાર

નજર ફરી=જોઈ

ડાહી=કાણી; સમજણી

પાઠ ૧૪ મો.

દેડકાં=પાણીમાં રહેનાર

ચોપગાં પ્રાણી

પાળ=કોરણુ; કોર; કાઠો

ફેંકાફેંકી=નાખાનાખી

ધડાધડ=ધબોધબ

માયા જઈએ છીએ=

દુઃખી થઈએ છીએ

અરે=ઓ

ખરી=સાચી

પ્રાણી=જીવ

છળ=દુઃખ; નુકસાન

રમત=ખેલ

સંભાળી=સાચવી

દુઃખ=પીડા

નુકસાન=ખગાડું

કદી=કોઈ વખત

ખેલતાં=રમતાં

ભારી=ધણું

હાણુ=નુકસાન

સાર—આ રમતથી લાભવાની ઇન્દ્રિય, ચારણા શક્તિ વજેરે
શક્તિઓ કેળવાય છે.

પાઠ ૧૫મો.

દયા=મહેરબાની; રહેમ
ખીજ્યા=વઢયા

તળે=નીચે

ધ્રુંદાય=અગદાય; કચડાય

ફાંફાં=ખોટી મહેનત

ઢાર=ગાય, બેંસ, બજાર

વગેરે ઘાસ ખાનાર પશુ

કામનાં=ખપનાં, ઉપ-

સંભાળ=અરદાસ [યોગી]

વખતસર=અરાઅરવખતે

સાફ=ચોક્ખી

નીંદવાનું=નાખવાનું

સોળ=ઝપાટો; લાકડીના

નારઘી સરીરપર જે

લીસોટો પડે છે તે

યાદ=ફેમ

ભૂલી=વીસરી

ગળ=સકિત

ઉપરાંત=વધારે

પાઠ ૧૬ મો.

એનથેન=છોકરાઓની

એક રમતનું નામ છે.

ધ્રુટો=અંધન વગરનો

મળ=ગમત

દાવ=વારો

પહેલાં=અગાઉ

જણુ=છોકરો

બંધ કર=મીંચ

ખાકીના=ખીજા

વાંસો=પીઠ; ખરડો

વારાફરતી=એકપછી એક

દીવા ઘેન=આંખ બંધ

કરવી તે.

સમજ્યો=જાણ્યું

સેળભેળ=એકઠા

હોશિયાર=ચાલાક

પારખી=ઓળખી

સંતાવા=ધ્રુપાવા

અડશો=અડકશો

બચી જશે=વારો આ-

વશે નહિ

લાંખો વખત=વણીવાર

ઓળખ=પારખ

શાખાશ=ધન્ય; ઠીક

ખસ=ધણું.

સમજુતી—રમત ગમત કરતાં, કેઈ વખત પણ કેાઈને

નુકસાન કરવું નહિ; નહારી રીતે રમતાં ધણું નુકસાન થાય છે.

પાઠ ૧૭ મો.

સાચ=સાચું; સાચીવાત

ગમ્યો=પસંદ પડ્યો

દેશાધ=મગીરદાર

ઢેયાં=છોકરાં

ગાળ=ખરાબ શબ્દ

જુદું=ખોટું

હેત=માયા; પ્યાર

વખાણ્યો=પસંદ કર્યો

દેખે=જુએ

કાપે=કાપ મૂકે

કાપ=ચીરો

ગભરાયો=અકળાવ્યો

સાચા ખેલું=ખરૂં ખેલ-

નાર

પાઠ ૧૮ મો.	અમથી=ખોટી; જુડી	છેતર્યા=દુશ્મા
વાધ=ફાડી=ખાનારં ચ-	ધાજે=દોડી આવજો	વારે=મદદે
ટાપટાવાળું પ્રાણી	આસપાસ=આજુબાજુ	વારે ધાયા=મદદે દોડી
મશ્કરી=મગ્નક	શરમાઇ=લજવાઇ	આબ્યા
પસ્તાય=દીલગીર થાય	ખોડું=ખરામ; માડું	સપડાય=ફસાય
બચ્યાં=ખાકી રહ્યાં ઉગર્યા	સાચી=ખરી	જુઠાણું=જુઠું; ખોડું
સીમ=ખેતર	રોવા=રડવા	આખર=છેવટ
		જન=માણસ

રામજીતી—જો માણસ બીજા માણસની મજાક કરે છે તે માણસ પહેલાં કે પછી પકડાય છે; ખોટારં જલદી જાણી આવે છે. અને આખરે તે જુડો માણસ દીલગીર થાય છે. (૧)

પાઠ ૧૯ મો.	લિખારી=જોની પાસે	આંધજો, બહેરો વગેરે;
જુક્તિ=કળા; યુક્તિ	ખાવા પીવાતું ન હોય	ખોડવાળો
પોકે પોકે મૂકી=મોટે	તે; બીખ માગનાર	દયા=મહેબાની
સાદે ઘાંટા પાડી	બજન=ધ્વજરત્ના ગુણ	ભગવાન=પરમેશ્વર
અલ્યા=કોઇને નામ દી-	ગાવા તે	ભલું=સારું; કલ્યાણ
ધા વગર ખોલાવતું તે	પુરાં=પુરતાં; જોઇએ	પાઠ ૨૨ મો.
બચાવ=ઉગાર	તેટલાં	સરદાર=ઉપરી
આધું=દૂર	આંધજો=જોને એ આંખે	સ્વપ્નું=કિંધમાં આવતા
એકેકને=દરેકને	દેખાય નહિ તે	વિચાર
કબુલ કરી=માની	બીખ=માગી ખાવું તે	જંગલમાં=વનમાં
પાઠ ૨૦ મો.	પગે અપંગ=પગે ખોડ	હરણી=હરણની માદા
ગરીબ=પૈસા વગરનો	વાજો; લુલો; લંગડો	રૂપાળું=શીભિતું
અમ=અનાજ	અપંગ=લુલો, લંગડો	કપાડી=કુચકી

એકદમ=તરત

છલંગ=ફાળ; ફૂદકો

દેવતાઇ=દેવના જેવો

પાઠ ૨૩ માં.

પુરુષ=માણુસ

ઉંદરડી=ઉંદરનું બચ્ચું

રસોડું=રસોઈ કરવાની

જગા; રાંધણી

ભરાઈ=સંતારી

ભાત=ખાદેલા ગોખા

ખાવાનું=ખોરાક

સારા=ભણાં.

ઉપજા=ઉપરના

ખાકું=કાણું.

ગોળી=મેપડવાળી રોટલી

મન=મરજી; ખુશી

મણા=ખામી; ખોડ

ઉંદરીઉં=ઉંદર પકડવાનું

પાંજરું

ભોગજો=એકાએક

પાર=છેડો

વલે=હાલ; દશા

સાર-ખાળકાએ મોટા-

ની શિખામણ મા-

નવી.

પાઠ ૨૪ માં.

કોઠો=કિનારો

પોસ=પોસાણુ

દર=કાણું; સાપ, ઉંદર

મકોડા, કોડી વગેરેને

રહેવાનું ધર

ઝેરી=ઝેરવાળો

ખંખી=ખાંખવાળા જ-

નાવર જેવાં કે ચકલી

પોપટ, કાગડા વગેરે

કુંકાડા=કૂં કૂં અવાજ

કરવો તે

ફેણુ=સાપની પહેળી

કરેલી ગરદન

છોલાય=ધસાય; સોરાય

વળગીને=ખાઝીને

ચટકા=ડંખ

ભોંય=જમીન.

પછાડી=અધાળી.

વાસ=પીમળ.

પછાડા=તરફડીઆં

અતે=આખરે; છેવટે

જોરાવર=જળપરી

જીવલોધો=મારી નાખ્યો

ઝાઝા=ધણા

નખળા=જોર વગરના

વેર=અદાવત

નાગ=ફેણુવાળો મોટો

સાપ

પ્રાણુ=જીવ

પેર=રીત

સમજુતી—જોર વગરના પણ ધણા માણુસ સાથે કોઈપણ દિવસ વેર કરવું નહિ; જુઓ કે આ રીતે ધણી કોડીઓએ મળીને મોટા સાપને પણ મારી નાખ્યો.

સાર—કોઈને હલકું ગણી તિરસ્કાર કરવો નહિ, તેમજ પોતાની શક્તિ વધારે છે એમ ધારી અહંકાર કરવો નહિ.

પાઠ ૨૬ મો.	ઉપાય=ધિણજ	કાળે=માટે; સાડ
ચતુરાષ્ટ=હોશિયારી;	સૂઝી આઝો=મડો	કંકર=કાંકરી
ડહાપણુ	પાછી=ખીજવાર; ફરીને	ધીરજ=સખુરી
કુળે=ભોટવો	મટાડી=ફૂર કરી	કઠણુ=અધર
આમતેમ=આવ્યુઆવ્યુ	નાચતો=કૂદતો	જલદી=થોડીવારમાં
ફાંફાં=ખોટી મહેનત	ધુપાષ્ટ=સંતાઈ	પાર મૂકાય=પૂર થાય

સમજીતી—ભોટવામાંનું ઉંડું પાણી ઉપર લાવવા માટે કાગ-
ડાએ કાંકરા નાખ્યા, તેથી પાણી ઉપર આવ્યું. તે આજ પીધું. (૧)
સખુરી ને ડહાપણથી જે અધર કામ હોય છે, તે થોડીવારમાં
પૂર થાય છે; માટે બલે નમે બધા કરી જુઓ. (૨)

સાર—અફલ અને ધીરજથી જેવું કામ થાય છે, તેવું ફાંફાં
મારે થતું નથી.

પાઠ ૨૭ મો.	આથમાં=એ હાથની	વંતાક=વેગળ
કાપણી=અનાજ, ધાસ	વચમાં	હહાડીઆ=રોજથી મ-
વગેરે કાપવાનું કામ	અચ્ચી=ખોટી; ચુંબન	જુગી કરનાર
મહેનત=મજુરી	ભાથું=ખાવાનું	ભાણુ=સુરજ
આથમતા=આથમીજતા	તાજ=કામ કરવાની	ભાણુ બુરે=સુરજ
વહાઈ=કપાઈ	શક્તિવાળા	આથમે
હહાજી=ખાપના ખાપ;	હનો=મરમ	હાતરફ=અનાજ ધાસ
માના ખાપ	માખણુ=હહીને વધો-	વગેરે કાપવાનું લોહા-
સાદ=અવાજ	વવાથી હાસના ઉપર	તું વાંકું હથિયાર
સાદાવી=હસવા જેવું	જે ધીળો હલકો ચી-	આસ=ખેતરમાં હળે
કરી.	જીવો પદાર્થ તરી	કરી પાડેલા આડા
બેટા=દીકરા	આવે છે ને:	ઉભા લીસોટા
		અચ્ચાર=ચાર ચાર
		હહાડો આથમે=સાંજે

સાર—ખેડુતનો ખેરાક સાદો છે, પણ તેઓ મહેનતુ હોવાથી
ધણા મજબુત હોય છે; માટે આપણે મહેનત કરવી.

પાઠ ૨૮ મો.
ખળાં=ધણી ખળાઓ
પાયરા=કાપીને ભોંયપર
નાખેલા છોડ
ખળી=કણ્ણસલામાંથી
દાણા છુટા પાડવા
માટે લીધી ચોકખી
કરેલી જગા
ખેર=દગમો
ડાલખો=ખાલી કીધો
દાલરાને=ખળદની દારને
પગર=કણ્ણસલામાંથી દા-
ણા છુટા પાડવા માટે
તેના પર ઢારને ચલાવે
છે તે
પટલાણી=પટેલની ઘેરી
ઉપણી=ઝાટકી
કુંવળ=ધડિંનું ઘાસ
કારભાર=કામકાજ
હરખ=આનંદ; ખુશાલી
હરખ માતો ન હતો=
ધણીજ ખુશી થતી હતી
હોંસીલી=હમગી

પમર ફેરવતી હતી=
ખળદને ફેરવી તેના
પગવડે ઉખી કચરા-
વતી હતી
દાલર=ઉખીમાંથી થકં
અને છોડાં છુટા પા-
ડવા માટે તેના દમલા
પર ખળદને દારખંધ
જોડી ફેરવવામાં આવે
છે તે.

પાઠ ૨૯ મો.
સહેલ=મજા; ગમત
ચંદ્રમા=ચાંદો
મેદાન=ખુલ્લી સપાટ
જમીન
નીચે ઉતરી ગયો હતો=
દેખાતો બંધ થયો હતો
આથમે=દેખાતો બંધ
થાય
ખપોર=દહાડાનો ખાર
વાગતાનો વખત

રાત=સુરજ આથમ્યા
પછી તે પાછો જો
ત્યાં સુધીનો વખત
અજવાળું=ઉગસ
ઝાંખો=તેજ વગરનો
ઝગઝમે=ચળકે
ખોટલો=ધરને લગતો
ચોતરો
હંકાધ=દયાધ; છુપાધ
ફેરાં=છાંટા
જરર=ખપ; ઉપયોગ
પાલો=કુમળાં પાંદડાં;
પાંદડાંનો જથ્થો
ખી=ખીયાં
પોચી=નરમ
હમણાં=દાલ; આ વખતે
તળાવ=પાણી ભરાઈ રહે
તેવો મોટો ખાડો
નદી=મીઠા પાણીનો વ-
હેતો મોટો વહેણ
ધવન=વા; વાવરો

પાઠ ૩૨ મો.

ધોળ્યાં=અટક્યાં

ચોકખી=સાફ

ગામડાં=નાનાં ગામે

છોડી=મૂકી

રેસો=પ્રવાહી પ્રદર્શનું

વહેવું તે

રેસમરેસા=ચારે તરફ

રેસા નીકળવા તે

ખચારા=ખાપડા

પછડાતા=અફળાતા

તણાઈ=ખેંચાઈ

ધેબરીઓ=ધેબરના જેવા

મીઠો

પરસાદ=ખાવાનું; જ-

મવાનું

કારેલું=એક જાતનું

કડવું શાક

નેવમે=નેવાએ

સમજુતી—હે વરસાદ તું આવ, જેથી કરીને અમને ધેબરના જેવું મીઠું ખાવાનું, ઉની ઉની રોટલી અને કારેલાનું શાક મળે. હે વરસાદ તું ધણો આવ, કે જેથી નેવામાં પાણી આવે, અને નદારી ઢોકરીને દેડકાં ખેંચી જાય.

પાઠ ૩૩ મો.

રેતી=પથરનોઝીણોજુકો

જુકો=ઝીણી રજ

મટોડી=માટી

ડહોળું=માટીવાળું

નીતર=મેલ વગરનું;

ચોકખું

ધારવાળા=અણીવાળા

તાણી=ધસડી; ખેંચી

ખરે છે=નીચે પડે છે

તણાએ=નીચે

રસ્તો=માર્ગ; વાટ

ચૂશી=શોષી

પાઠ ૩૪ મો.

બટ્ટી=મોટો ચુલો

સીંચ્યાં=ગોઠવ્યા

છેટવાડો=છેટ પાડવા

તથા પકવવાની જગા

કઠણુ=સખત.

પછાડવાથી=અફળાવવાથી

ચીકણી=ચિકાસવાળી

(ચિકાસ ૩ જાતની

હોય છે. ૧) હાથેચોં-

ટી જાય એવી. ૨)

ડાધા પડે એવી. ૩)

તાણતા તૂટે નહિ એવી.

કાણાં=ખાકાં

કણુક=ધઉંનો કળવેલો

લોટ

ધાટ=આકાર

ધડો=ગાગરથી નાનું

વાસણ; દોરીઓ

ગાગર=ધડા કરતાં મોટું

વાસણ

કોહી=અનાજ ભરી મૂ-

કવનો નાનો કોઠોર
કોડીઆં=દીવા કરવાના
માટી તાં વાસણ
રનો=ચોગરદમ; બધી
તરફ
પાપ=ગરમી

પાડ ઉપ મો.
ધાતુઓ=ખનીજ પદાર્થો;
ધાતુમાં નીચેના ચાર ગુણો ખાસ ગુણો છે
૧) ધાતુના કણો ચળકતા હોય છે. ૨) ધાતુઓ ઝરે હોય છે
૩) જમીન પર પડતાં ધાતુનો અવાજ થાય છે.

૪) ગરમી વહી શકે છે.
પિત્તળ=જસત અને તાંબાની મેળવણીની બનેલી પીળા રંગની ધાતુ
લુહાર=લોહનો ધાટ બનાવનાર
ધમણ=દેવતા કુંકવાનો સંચો
સળીઓ=ગળાઓ
ખૂબ=ધણો
લાલચોળ=ધણોજ ગરમ
ઐરણ=સોની, લુહાર વગેરે જેના પર મૂકી દીપે છે તે
હથોડો=ધાતુઓ દીપવાનું ઓગર; મોટી

હથોડી.
દીપ્યો=ધડ્યો
જતરડો=તાર જે અવાજ હથિયાર.
સોનું=પીળા રંગની કિંમતી ધાતુ
રૂપુ=ધોળા રંગની કિંમતી ધાતુ
તાંબું=લાલ રંગની ધાતુ
કલાઈ=ધોળા રંગની ધાતુ
(એ રૂપા કરતાં નરમ હોય છે)
સીસું=ધોળા મેલા રંગની ધાતુ
જસત=સફેદ મેલા રંગની કઠણુ ધાતુ

સોનું, રૂપું, તાંબું, લોહું, સીસું, જસત, કલાઈ, અને પિત્તળ

એ ધાતુઓનું ઓળખાણ કરાવવું અને તેનો તજાવત સમજાવવો.

પાઠ ૩૬ મો.
નાણું=ચલણી સિક્કો
શેડ=શાહુકાર
પૈસો=ચલુ પાછની કિંમતનો તાંબાના સિક્કો;

સવાકો; દોઢીક.
દબુ=એ સવાકાની કિંમતનો તાંબાનો સિક્કો;
એ સવાકો; અઢીકો.
અધેલો=અડધો પૈસો;

દોઢ પાછ; દોઢ પાછની કિંમતનો તાંબાનો સિક્કો.
રૂપીઓ=સોળ આનાની કિંમતનો રૂપાનો સિ-

કોકા; સોળ આના	મહોર=૫૬૨ ૩પીઆની	૨ અડધા=૧ ૩પીઆ
અડધા=આઠ આનાની	કિંમતનો સોનાનો	૪ પાવલી=૧ ૩પીઆ
કિંમતનો રૂપાનો સિકકો;	સિકકો; ગ્રેણી	૮ બેઆની=૧ ૩પીઆ
આઠ આના	આની=ચાર સવાકાની	૧૬ આના, આની=૧ ૩પીઆ
પાવલી=ચાર આનાની	કિંમતનો નીકલનો	
કિંમતનો રૂપાનો સિકકો;	સિકકો; ચાર સવાકા	૩૨ ઢબુ=૧ ૩પીઆ
ચાર આના	વટાવ્યા=જુટા પૈસા	૬૪ સવાકા=૧ ૩પીઆ
બેઆની=બે આનાની	લીધા	૧૨૮ દોઢપાઈ=૧ ૩પીઆ
કિંમતનો રૂપાનો સિકકો;	૧૫ ૩પીઆ=૧ મિની	૧૯૨ પાઈ=૧ ૩પીઆ
બે આના	(મહોર)	

સૂચના:—નાણાની ધાત પાઉંસા ધોરણના “મુખગણિત શિક્ષક” મા જુઓ.

ટીપ:—પૈસાને કાઠિઆવાડમાં કાવડીક, ગુજરાતમાં કેટલક રેકાણે જઈ, સુરતમાં સવાકો અને મુંબાઈમાં દોઢિયુ કહે છે.

પાઠ ૩૭ મા.	તકરાર=રકગક; વડવાડ	અણી=તીણો ભાગ
કુહાડી=સાકડા ફાડવાનું	ધાર=અણીવળી કોર	અળકાટ=ઝળકાટ
લોહાનું ઓળર	ચીરું-ફાડું	મોટાઈ=વડાઈ; માન
સોય=સુગડાં શીવવાનું	મુદર=કુહાડીના માથા	કોદાળી=જમીન ખેડવાનું ઓળર
લોહાનું ઓળર	પરનો ભાગ; કુહાડીનો	
લકડાફોડા=સાકડા ફાડનાર	હપલો ભાગ	વઠી=સડી
	તોલે=ખરાખર	દીકરી=છોકરી
	નાકું=કાણું	પેદાં થવાં=જિવન થવાં

સાર—આ દુનિયામાં બધી વસ્તુઓ ઉપયોગી છે; માટે કાંઈએ બકાઈ કરવી નહિ.

પાઠ ૩૮ મો.

વાડી=ફળવાળી જગો;
નાનો બાગ.

માળ=ફૂલ વેચનાર;

છોડ=ઉછેરનાર

ફૂલઝાડ=ફૂલ થાય તેવા

છોડ ગાયવા ઝાડ

કચારા=આસપાસ પાળ

કરેલી હેાય એવા

ગોરસ ત્રિકોણ વગેરે

ગાકારના બાગ

ગોરસ=ગાર ખુણાવાળો

ગાકાર

ગલગોટા=એક જાતનું

લાલ પીળા રંગનું

ફૂલ

ફૂલેછે=ફૂલ આપે છે

ઠાડમ=ઠાડગીડીનું ફળ

જમરખી=જમરખનું

ઝાડ

પક્ષી=પખી; પાંખવાળા

જનવર

ઝાળી=ચડમાંથી નીક-

ળેલો ફાંટો;

લાંચા ગોળ=લંબગોળ

મધપુડા=મધમાખીને

રહેવાનું ઘર

મધમાખી=મધ બના-

વનારી માખી

મધ=ફૂલમાંથી ચૂસેલો

મિઠાશવાળો પ્રવાહી

પદાર્થ

કોસ=કુવામાંથી પાણી

કાઢવાનો ચામડાનો

કોથળો અને બળદ

વગેરે

આળ્યો સમ=કોસ ઉપ-

આળ્યો

થાળું=કુવાના મથાળા

પર પાણી ભરવાને ઢાળ

પડતું બાંધેલું હવાડા

જેવું હેાય છે તે

લલકારતો=લહેકારી

ખૂમો પાડતો

નીક=પાણી જવાનો રસ્તો

લીલાંછમ=ધણાંજ લીલા

પાઠ ૩૯ મો.

છોડવા=નાનાં ઝાડ;

છોડ

ઉખેડી=મૂળમાંથી ખેંચી

મુળીઉં=મૂળ

ઢાંડી=ઝાળી

કળી=ખીલ્યા વગરનું

ફૂલ

જીવતા=જીવવાળા

સૂકાઈ જાય=ચીમળાઈ

જાય

પથરાઈ=ફેલાઈ

વેલા=ભોંયપર પથરાતા

છોડ

પાઠ ૪૦ મો.

ટટાર=સીધા

છાલ=ઝાડની આમડી

ખરખચડી=ખાડા ટેકરા
વાળી

પાઠ ૪૧ મો.

ગલકી=ગલકાનો વેલો
વળગી=ખાઝી
છાપડું=ધરનો છેક ઉપ-
રનો ભાગ જેનાપર
નળીઆ હોય છે તે
વીંટળાઈને = ચોગરદમ
વળગીને

આરીઆના=કુમળા

ચીમડાના
દોરડી=દોરી
અંતરે=છેટે
ગાંઠા=ગાંઠ

પાઠ ૪૨ મો.

કેરી=આંખાનું ફળ
આંખો=કેરીનું ઝાડ
મોર=આંખા આમલીનાં
ઝીણું ફલ ..
તાપે=તડકે

ભાર=ભોજ; વજન
નીચી નમતી=લચીજતી
ગોટલો=આંખાના પીનું
ઠાંકણ

ગોટલી=આંખાનું પી.
ધોળજે=દાખી દાખીને
પોચી કરજે
ભગવાને=પરમેશ્વરે
જતન=સંભાળ
ઢીલો=પોચો; નરમ
ડીકું=ડીયું

પાઠ ૪૩ મો.

ધીમે=હળવે
હીડે=ચાલે
ભસતો=ભોં ભોં કરતો
સામી થાય છે=લડવાને
તૈયાર થાય છે
અમળાઈને=વળખાઈને;
મરડાઈને
જડખાં=ડાયાં
વાગોળવું=ખાધેલું પાછું
મોંમાં લાવી ચાવવું તે
નિરાંતે=મુખે; નચિંતે

ઉપાડે=ઉંચકે
ખરી=ગાય ભેંસ વગેરે-
ના પગના તળીઆનું
હાડકું.

ફાટ=ચીરો
ખાડા=ખાખોચીઆ
જેરાવર=જખરી
વગડાકિ=જંગલી; જંગ-
લમાં રહેનારી
પુરી પડે=હફાવે; ખર
આવે

પાઠ ૪૪ મો.

ભાગ=દાવ, વખત
ટાળામાંથી=જ્યામાંથી
છટકી=નાસી
કુમરા=નાના ટેકરા
ચારો=કીણું ખાસ
માંડી=ગોઠવી; મૂકી
ઠરતા=થોમતા
ફૂદકો=છલંગ; ફાળ; ઠેકડો
ચ-તુપાટ=ચરાચરચ-તુ
ભરવાડ=ધેટાં બકરાં
ચરાવનાર

ફેર=ફરક; તફાવત

મજબુત=જબર

ઓછા=થોડા

બેન=બેટાના વાળ

પાઠ ૪૫ મો.

મીઠું=મીઠાશવાળું

ગુણુ=ફાયદો

દંડું=ટાકું

ઉતું=ગરમ

બગડી જાપ=ફાટી જાય

ચાકખું=મેલ વગરનું;

માંજેલું

પહેલાં=અગાઉ

આંચળ=થાન

મેલ=કચરો

દાણો=અડદ, ગુરાર વગેરે

જબુઓ=વરતુઓ; ચીજો

છાશ=દહીમાં પાણી ના-

ખી વસોવવાથી અને

છે તે

તાલીને=ગરમ કરીને

ક્ષીખુંડ=દહીમાં ખાંડ

નાખી છચુવાથી અને

છે તે

લોચો=લચકો

માવો=દૂધને બાળીઆ-

ળીને લોચા જેવું કરે

છે તે

પેંડા=માવામાં ખાંડ

નાખી ગોળી વાળી

બનાવે છે તે

તર=મલક

દૂધપાક=દૂધને ઉકાળી

ખાંડ ચોખા નાખી

બનાવેલાં પાક

આમુદી=માવો થતાં

પહેલાં 'પુર' નાખી

બનાવેલા પદાર્થ

પાઠ ૪૬ મો.

પ્રાણી=જેને શ્વ છે

અને જે અહીં તહીં

હરીફરી સકે છે તે

છેલ્લી=છેવડની

ડાંધીઓ=કુતરાનું નામ છે

સભા=મંડળી; ટોળી

ઉપરી=મોટા; વડો

ઠરાવો=નક્કી કર્યો

ટીપુ=કુતરાનું નામ છે

ચાલાક=હોશિયાર; ચંચળ

કારકુન=મહેતો; લખ-

વાનું કામ કરનાર

ગુપચુપ=મુગા

અંતે=આખરે; છેવટે

ગંધ=વાસ

શિઆળ=ફાટી ખાનાર

કુતરા જેવું જનાવર

રીઝે=ખૂશ થાય

માંસ=ગોસ

અણીવાળા=તીણા

દાઢ=મેવડા દાંત

કરકરા=ખરકટ; નરમ

નહિ તે

ફૂટતો=અહાર નીકળતો

ધણી=માલિક

જે=જય; ફતેહ

પાઠ ૪૭ મો.

ચાંચ=પક્ષીનું મોં

સમડી=એક જાતની પક્ષી

કપુતર=એક જાતનું પક્ષી

મીઠા=પેટ ચાલનાર

નાનાં જીવડાં

જીવડાં=જાતુ; નાનાં જીવ

મળ્યા=પક્ષીને રહેવાનાં ધર

પાઠ ૪૮ મો.

પાંજર=પીંજર; પોપટ

ઉદર, કોયલ, તીતર,

વાધ સિંહ વગેરેને

રાખવાનું ધર.

પૂખ્યો=ખાધા વિનાનો

તરખુચ=એક જાતનું ફળ

કકડે=કુકડો.

કા કા=કાગડાનું બોલવું તે.

ડીલ=શરીર

ફેર=તફાવત; ફરક

જીવજાતુ=નાના જીવડાં

કોહેલું=કોહી ગએલું;

બગડી ગએલું

મળેલું=સડી ગએલું;

જીવાત પ્રડેલું

પાછળ=પછાડી

લાલ=રાતી.

છેડેથી=નાકેથી.

ભાબ્યું=પસંદ પડ્યું

ફૂદતો=કુદકા મારતો

ચોક=ધરની વચમાંની

છાબધ ખુશી જમા

પાઠ ૪૯ મો.

રકાખી=કાચની તાસક

હલાબ્યું=એક રસ કયું

વાહ=શાબાશ

નારંગી રંગ=નારંગીના

જેવો રંગ

સરખે ભાગે=ખરાખર

પાઠ ૫૦ મો.

પારણું=લાકડાના ચોક-

ડાનું ઘોડીઉં

ઝોળી=ચાર છેડા બાંધી

લઈ વચમાંથી જીલતો

રાખેલો લુગડાનો કકડો

પાસું=બાળુ

પાંગરા=ઝોળીએ બેરવ-

વાની લાકડીઓ

દોપણાં=ઝોળી બાંધવાનાં

દોરી.

અપરી=ખંખેરી

મોભ=ઘોડીઆની વચ-

માંનો આડો થંભકો

બેરવ=વળમાડ

બમરી=લાકડ ની કુદડી

ચકરડી.

પાયા=પગ

પોચી=સુંવળી; નરમ;

ખુચે નહિ એવી.

ગોદડી=નાનું ગોદડું

હીર=રેશમ

જુલાવવા=હલાવવા

હાલરડું=બાળકને ઉ-

ઘાડવાનું ગીત; હાલો

ધુમણુ=પારણા કે ઘો-

ડીઆમાં સુવાડીને

માતાં માતાં દોરી ખેંચી

હીંચકા નાખવા તે.

ગીતે ધુમણુ ઘાલું=હાલ-

રડાં ગાઈ હીંચકા નાખું

રંગીત=રંગેલો

પોઢો=સૂચો

ફેતે=વગલથી

જુલાવું=હીંચકા નાખું

પધારવું=ખેસાડું

ચીતરેલ=ચીતરેલી.

મહાવું=શીખવું; ભણાવું	તળાઇ=જાલું; મદેલો.	હાચિણું=હોંચકા નાખું
મેરમેા=મેર.	તાજી=નવી.	ધેરાધેરાં=મધુરાં મધુરાં
મહાવું=જડાવું.	ચિનાઈ=ચીન દેશમાં	લાડકડા=કાડકા;
મખમલ=એક જાતનું	બનેલી.	વહાલા.
ઝીણું કપડું.	ફૂલડાં=ફૂલ	ગજવે=ગજવામાં.
મશરૂ=એક જાતનું રે-	સેગ=પથારી	
શમી કપડું.	બિછાવું=પાથર.	

સમજીતી—હાલરડું વહાલું લાગે છે, હો મારા બાઇને (છા-કરાને) હાલરડું વહાલું લાગે છે; તેથી હું ગીત ગાતાં ગાતાં દોરી ખેંચીને હોંચકા નાખું; હે રસીલા તમે રંગેલા પારણામાં સ્વર્ગ જાઓ, તો હું તમને ધણા હેતથી હોંચકા નાખું; બાઇને પારણે ભમરીઓ જડાવું અને પુનળીઓ ખેસાડું, બાઇને હાલરડું વહાલું લાગે છે. (૧) પારણે ચીતરેલી ચાંચની ચકલી, અને બણનો દોષ એવી રીતે પોપટ ખેસાડું; બાઈ તારે સારી રીતે રમવા માટે મેરને સોનાથી જડાવું, બાઇને હાલરડું વહાલું લાગે છે. (૨) પારણામાં મખમલ અને મશરૂની નવી તળાઇઓ પથરાવું અને તેના ઉપર ચંપાના ફૂલની તરેહવાળી ચીન દેશમાં બનેલી ચાદર પાથર. બાઇને હાલરડું વહાલું લાગે છે. (૩) મારા વહાલા બાઈ હું પારણે રેશમી દોરી બાંધી તને હોંચકા નાખું અને તને ઉંધ આવે એવાં મીઠાં ગીત ગાઉં; હે લાડકડા - બાઈ તમે ઉંધીને ઉઠશો ત્યારે તમારા ગજવામાં ખાવાનું ધાલીશ. (મતલબ કે ઉંધી ઉઠ્યા પછી તને ખાવાનું આપીશ) બાઇને હાલરડું વહાલું લાગે છે. (૪)

પાઠ ૪ થો.

નિશાળીઆને કાય-

હાની વાત.

ધન્યર=પરમેશ્વર

નિત્ય=રોજ; હંમેશાં

નિત્ય=રોજ; હંમેશાં

પરોઢીએ=સુરજ ઉગતાં

પહેલાં

તમામ=બધા; સધળા

દે.=આપો.

માન=આપર

ગુરુ=મહેતાજી; માસ્તર

સમા=જેવા; બરાબર

શન=સમજણ; અક્ષર

તજવું=છાડી દેવું; કાઢી

નાખવું.

અંગ=શરીર

હળીમળીને=સંપીને

સંગ=સોબત; દોસ્તી

ચોડી=જમાડી;

ચિત્ત=મન

શિક્ષા=શિખામણ; બોધ

રૂડી=સારી

રીત=ચાલ અલગત

પેર=રીત; પેઠે

નીસરી=નીકળી

પાંસરૂં=સીધું; રખડયા

વગર.

સમજુતી—હંમેશાં સુરજ ઊગતા પહેલાં ઉઠવું અને પરમેશ્વરનું નામ દેવું; પછી દાંતણપાણી કરી લઈ નહાધને બધા પાઠ તૈયાર કરવા. (૧) માખાપ કહે તેમ કરો, અને વડીલની સાથે વિવેચી ચાલો; મહેતાજીને બાપ જેવા ગણો. તેથી સારી સમજણ મળશે. (૨) કદાપિ જુદું બોલવું નહિ. અને શરીરમાંથી સુસ્તાઈ કાઢી નાખવી, (મતલબ કે કામ હોંસથી કરવું અને વાર લગાડવી નહિ) બધા સાથે સંપીને ચાલવું, અને સારી સોબત રાખવી. (૩)

રોજ નિશાળે જવું અને મન લગાડીને બજવું; મહેતાજીની શિખામણ માનવી અને સારી ચાલચલમત રાખવી. (૧) બજુતી વખતે મન રમતમાં રાખવું નહિ, એ તમે સારી પેઠે સમજો. નિશાળેથી છુટ્યા પછી સીધા ઘેર જવું. (મતલબ કે રસ્તામાં રખડવું નહિ) (૨)

પાઠ ૬ મો.

મા સંબંધી કવિતા.

સર્વ=બધાં.

દેખી=જોઈ

હરખાય=ખુશ થાય.

ચાંપે=દબાવે

સાથ=સાથે.

બોડી=ખચ્ચી; ચુંબન

બાય બીડે=એ હાથ

પહોળા કરી છાતી

સાથ દબાવે.

પંખાળીને=હાથ ફેરવીને	ખાવું=ખાવાનું	પેટ ભરીને=ધરાધને
મુખ=મોઢું	મારી જાત=મારું શરીર	માડી=મા
દુખડાં=દુઃખો	લગાર=જરા	નવ=નહિ
મીઠા=સારા	તે વાર=તે વખતે	સૌથી=બધાં કરતાં
કબોલ=મળન; આનંદના	ઉંઘાડવા=કંઘ લાવવા	હેત=વહાલ; પ્યાર
શબ્દો.	હાલો=કંઘ આણવાનું	અપાર=બહુજન
	ગીત	આભાર=પાડ; ઉપકાર

સમજીતી—હું માને જોધને બહુ ખૂશ થાઉં છું, અને દોડતો દોડતો તેની સામે જાઉં છું; મા મને લધને છાતી સાથે દબાવે છે. બચ્ચી કરીને બે હાથ પહોળા કરીને દબાવે છે. (૧) ખોળામાં લધને મને ધવરાવે છે, અને શરીરપર હાથ ફેરવીને ખૂશ થાય છે, મારું મોઢું જોધને (મને જોધને) હરખાય છે, અને પોતાના બધાં દુઃખો ભૂલી જાય છે. (૨) પંખી આનંદથી ખોલતાં હોય તેના જેવા મારા ખોલ મીઠા લાગે છે; મા મને સારું સારું ખાવાનું આપે છે, અને મારા શરીરની બહુ સંભાળ રાખે છે. (૩) મને જરા રડતો જાણીને તે વખતે ગભરાતી ગભરાતી દોડી આવે છે; જો હું હસું અને રમું તો તે બહુ ખૂશ થાય છે, અને મને ઉંઘાડવાને માટે તું હાલરમાં માય છે. (૪) જો હું માંદો પડું તો તું ઓસડ પાય છે, અને તું (માડી) પણ પેટ ભરીને ખાતી નથી; બધા કરતાં તારું હેત બહુજન છે. માટે હું તારો બહુ પાડ માનું છું. (૫)

પાઠ ૨૧ મા.	કદી=કોઈ વખત	હવા=પવન
પરમેશ્વરના ગુણનું	અગણિત=ગણાય	દામ=પૈસા
ગાયન.	એટલા	દીએછે=આપે છે
ચંદ્ર=ચાંદો	ઉભસ=અજવાળું	પાળે=પુરું કરે; પોષણ કરે
વીસરું=ભૂલું	કામ=માટે	તમામ=બધા
પ્રભુ નામ=પરમેશ્વરનું	ઉપયોગી=ખપની;	દેવા=આપવાને
નામ.	જરૂરની	

સરળવી=પેદા કરી.
સા=બધે
હામ=ઠેકાણે.

પાન=પાંદડાં
દયા=મહેરબાની.
સેવક=દાસ

હામ=હિંમત

સમજુતી—ભગવાનનું ભજન બૂલીશ નહિ, હું કદી પણ
ભગવાનનું ભજન બૂલીશ નહિ. પરમેશ્વરે અજવાળાને માટે ચંદ્રમા,
સુરજ અને ગણાય નહિ એટલા તારા બનાવ્યા છે. હું કદી પણ (૧)
ધણી જરૂરની જે હવા તે તેં આપી છે તેના કંઈ પૈસા બેસતા
નથી. હું કદી પણ (૨) તું વરસાદ વડે અનાજ આપે છે, અને
બધા જીવોનું પોષણ કરે છે. હું કદી પણ (૩) દૂધ દહીં આપવાને
માટે તેં બધે ઠેકાણે ગાય અને બેસને પેદા કરી છે. હું કદી પણ (૪)
(૪) તેં ઝાડ, પાંદડાં, ફૂલ, ફળ આપ્યો, ગુલાબ, બદામ વગેરે બનાવ્યાં
છે. હું કદી પણ (૫) તમે મહેરબાની કરીને મને ધણી વિદ્યા
સુખ અને હિંમત આપો. હું કદી પણ (૬)

પાઠ ૨૫ મા.
માખાપની ચાકરી.
લુલાં=લંગડાં.
સેવા=ચાકરી.
અમાપ=ધણી
૧=કહે
મન=પૈસો
તીરથ=જગત્રા
મરખી=જાણી

કાવડ=વાંસને જે છેડે જેવારે=જે વખતે; જ્યારે
શીકાં બાંધી બનાવે. શીશ=બાલું અને
વેલું તે એમ કહેવું તે.
મનસુખો=વિચાર અપાર=ધણીજ
માતપિતા=માખાપ કરજ=પોતાને કરવાનું
તે વાર=તે વખતે કામ
ધનધન=વાહ વાહ બગવી=પુરી કરી
સારા=ચાકરી કરે એવા મે'ર=મહેરબાની; દયા
સંતાપ=મનનું દુઃખ લીલાલહેર=મજા; બધી
સમજાં=બધાં. વાતે સુખી.

સમજુતી—માધવનાં માખાપ ધરડાં, લુલાં, આંધળાં અને
મરીખ હતાં. તેઓની માધવ ધણીજ ચાકરી કરતો હતો. (૧)
માધવને એનાં માખાપે કહ્યું કે અમારા મનની વાત સાંભળ જો,
અમારી પાસે પૈસા અને આખો દેશ, તે જગત્રા કરવા જાત. (૨)
માખાપનું મન પારખી બાળને તેણે તેમને સુખી કરવાનું ધણું જોડું

કાવડમાં બેસાડીને જત્રા કરાવું તો આ ઝેમનું દુઃખ મટે. (૩) કોવો વિચાર કરીને કાવડ બનાવી અને માથાપને બે બાજુએ બેસાડ્યાં. (૪) પછી ખાંધે કાવડ ભેરવીને જત્રા કરવા ગયો. માથવના આવા હેતથી બધાંને નવાઇ લાગી. (૫) આવા છોકરાને વાહવાહ છે, (શાખાશ-છે.) અને માથાપને પણ ધન છે; જો છોકરા સારા હોય તો કંઈ દુઃખ રહે નહિ. (૬) બધી જત્રા કરાવીને જ્યારે તે ઘેર ગયો. ત્યારે માથાપ ખૂશ થયાં; અને ધણાજ આશિર્વાદ દીધા. (૬) છોકરાએ પોતાની ફરજ બજાવી, પોતાને જે કામ કરવાનું હતું તે કર્યું તેથી પરમેશ્વરની મહેરબાનીથી માથવ અને તેના માથાપ બધી વાતે સુખી થયાં. (૮)

સાર—જે છોકરાં માથાપ તરફ પોતાની ફરજ બજાવે છે, તેને રમત ગમત અને સુખજ મળે છે.

પાઠ ૨૯ મો.	સદાય=હંમેશ	આમ=આવી રીતે.
ખેતરમાં કણસલાં	ઉભરાયો=થયો	ખજો=કણસલામાંથી
ધાસ વગેરે કાપ-	સુંદર=સારો	અનાજ છુટું પાડવાની
વાનું કામ.	ફાલ=પાક	જગા; મોટી ખજી.
કાપણી=કાપવાનું કામ.	લઇએ=છોડપરથી લઇ	હંપે=મનમાં; હંયામાં
આમ=આ નરફ.	લઇએ	લણણી=લણવાનું કામ
તમામ=બધા	ખંત ધરીને=કાળજી	અથવા કણસલા કાપી
ઉમગે=હોંસથી	રાખીને	લેવાનું કામ.
બાર માસ=એક વરસ	કાં=શા માટે	કાળી=આચકો; નાની
માસ=મહીના	કુંડા=જુવાર, બાજરીના	પુણીઓ.
પીરસીને=મૂળીને	કણસલાં	આસપાસ=આજુબાજુ.
સંપે=એકબીજાની સાથે		વાળુ=સતનું બોજન

સમજાવી—હે બાળકો તમે બધા આમ આવો; આપણે હોંસથી કાપણીનું કામ કરીએ જુઓ જુઓ પેલી બાળીએ પીરસીને

ભય છે, એ બાર મહીનાનું અનાજ આપે છે ને હંમેશાં એક બીજાની સાથેજ રહે છે. હે બાળકોં (૧) ખેતરમાં કેવો સારો પાક થયો છે ! ચાલો આપણે કાળજી રાખીને કાપી લઈએ; શું કરવા કાલ કરીએ? (વાર લગાડીએ?) હે બાળકોં (૨) હાથમાં દાતરડું વાંકું લઈને આ પ્રમાણે કણસલાં કાપો; અને તેનો ખજીમાં લઈને ઢગલો કરતાં મનમાં હિમત રાખો. હે બાળકોં (૩) અનાજ લણવાનું કામ પુરું થયું, હવે બધાએ ધાસ કાપો; અને ધાસના ચચ્યાર બાચકા લઈને બધાએ આ બાણુએ મૂકો. હે બાળકોં (૪) આપણે પૂજા બાંધીને ગાડામાં નાખી કામ પુરું કરીએ, પછી ઘેર જઈને વાળુ કરીને બધાએ પરમેશ્વરનું બજન કરીએ, હે બાળકોં (૫)

પાઠ ૩૦ માં.

ખજીઓ.

ખજાં=કણસલામાંથી

અનાજ છુટું પાડવાની

જગા; ખજીઓ

આ વાર=આ વખત.

દીસે=દેખાય

તૈયાર=કણસલાથી

લરેલા

અનાજ=દાણુ

છુટું=જુટું

સરસ=સારાં

પિલાય=કચડાય

કણુ=અનાજના દાણુ

ઉપણીએ=ઠાટકીએ

કુંસા=ફાતરાં; છોડા

કાચળાં=ગુણો

સાર=સાથે

હાથે હાથ=એક બીજાની

મદદથી

ખેડુત=ખેતી કરનાર.

મહેનત=મજુરી.

ફળ=ફાયદો; લાભ.

સમજુતી—હે છોકરાઓ હમણાં આમ આવો, જુઓ ખજીઓ.

તૈયાર દેખાય છે; ચાલો આપણે આજે કુંડામાં રહેલા અનાજના દાણા તરત છુટા પાડીએ. (૧) જેમ બળદો જોળ કરતા હોય તેમ આપણે સૌ ફરીએ; જો કુંડાં સારી પેઠે કચડાય તો તેમાંથી અનાજના દાણા તરત છુટા પડે. (૨) આવી રીતે બધું અનાજ આપણે

ટાપલામાં ભરીએ અને પછી ઝાટકીએ; જુઓ જુઓ ફાતસાં
ભરી જાય છે, તે બધા દાણા નીચે વેરાય છે. (૩) આપણે સાથે
કાથળાઓ લઈ તેમાં આવી રીતે હાથોહાથ અનાજ ભરીએ, જે
આપણે ખેડૂતનું કામ કરીએ તો આપણને આજે મજૂરીનું ફળ મળે. (૪)

ફૂલ માટે સૂચના.

- ૧ છોકરાઓને ઉંચાઈના પ્રમાણમાં, સીધી દારમાં, એકેક હાથને
છેટે, બે પગ વચ્ચે ૪૫ અંસનો ખુણો રહે એવી રીતે ઉભા
રાખવા, પછી નંબર આપવા.
- ૨ નંબર બોલતી વખત દરેક છોકરા પોતાની નીચેના છોકરા
તરફ મોં કરી નંબર બોલે.
- ૩ શિક્ષકની સામે ઉભેલી દારના છોકરાઓએ પોતાના જમણા
હાથ તરફથી એટલે શિક્ષકના ડાબા હાથ તરફથી નંબર
બોલવાની શરૂઆત કરવી.
- ૪ આમળ કે પાછળ ખસવામાં પ્રથમ ડાબો પગ ઉપાડવો.
- ૫ એક દારની બે દાર કરવાની રીત નીચે પ્રમાણે,
 - ૧ છોકરાઓને એક, બે; એક, બે; એ પ્રમાણે નંબર આપવા.
 - ૨ બેકી નંબર એક ડાબું આમળ.
 - ૩ બેકી નંબર એક ડાબું જમણી તરફ. આ મુજબ હુકમ કરવો.
 - ૧ છોકરાઓને એક, બે, ત્રણ; એક, બે, ત્રણ એ પ્રમાણે
નંબર આપવા.
 - ૨ એક નંબરવાળો એક ડાબું આમળ.
 - ૩ ત્રણ નંબરવાળો એક ડાબું આમળ.
 - ૪ એક નંબરવાળો એક ડાબું ડાબી તરફ.
 - ૫ ત્રણ નંબરવાળો એક ડાબું જમણી તરફ. આ મુજબ હુકમ કરવો.

૭. ડમ્બેલ્સ, ક્યાં આરબેલ્સ વગેરે વહેંચવાની રીત નીચે મુજબ.

- ૧ દરેક હારના છેલ્લા નંબર પાસે ડમ્બેલ્સો મૂકવા પછી છેલ્લા નંબરે જે ડમ્બેલ્સ જે હાથમાં લઈ પોતાની ઉપરનાં છોકરાને આપવા એ પ્રમાણે દરેક છોકરા પાસે બબ્બે ડમ્બેલ્સ થશે.
- ૨ પછી ડમ્બેલ્સ બોંધપર સામા સીધી હારમાં ઉભા મૂકાવવા, ડમ્બેલ્સ વચ્ચે એક વેંતનું અંતર રખાવવું.
- ૩ ડમ્બેલ્સ મુઠીમાં જોરથી દાખીને પકડાવવા.
- ૪ રમતો અગિયાર સુધી કરાવી બારે ડમ્બેલ્સ પહેલાં મૂકેલા હતા તે પ્રમાણે મુકાવી દેવાડવા.
- ૫ એકની કૃતિ પ્રમાણે ૩, ૫, ૭, ૯, ૧૧.
બેની કૃતિ પ્રમાણે ૪, ૬, ૮, ૧૦.
- ૬ રમતો પહેલ વહેલી શિક્ષકે જાતે કરી બતાવવી.
- ૭ સારો મહાવરો થયા પછી છોકરાઓને પોતાની મેળે બોલીને કરવા કહેવું.
- ૮ એક રમત બરાબર સફાઈથી ને સાથે કરતાં આવડ્યા સિવાય બીજી રમત શીખવવી નહિ.
- ૯ દરેક રમત કરાવતા પહેલાં “તૈયાર” અને “ચાલો” એવા હુકમ આપવા.
- ૧૦ “તૈયાર” કહેતાંની સાથે છોકરાઓએ ડમ્બેલ્સ લેવાને તૈયાર થઈ રહેવું.
- ૧૧ “ચાલો” ના હુકમની સાથે ડમ્બેલ્સ લઈ હાથ સીધા લટકતા સખી ઉભા રહેવું.

(અસલ ફિલ અને કસરત મોઢે બોલાવ્યા સિવાય કરાવતા હતા, પણ હાલ મોઢે બોલાવીને કરાવવાનો રિવાજ પડ્યો છે; માટે પોતાના વિચાર ઉપર આધાર રાખી ચાલવું)

કમ્પેરન્સી ફિલ.

હેતુ-છાતી તરફ હાથના સ્નાયુ ખીલવવાનો.

રમત ૧ લી ૧) બેડ હાથ ઉંચા. ૨) બેડ હાથ નીચા.

રમત ૨ જી ૧) જમણી હાથ ઉંચો, ડાબો હાથ લટકતોજ રહેવા દેવો. ૨) એકથી ઉછટકું.

રમત ૩ જી ૧) બેડ હાથ ઉંચા. ૨) બેડ હાથ ખભાની સીધી લીટીમાં (મુઠ્ઠીઓ આકાશ તરફ.)

રમત ૪ થી ૧) બેડ હાથ સામા. (મુઠ્ઠીઓ આકાશ તરફ) ૨) બેડ હાથ ખભાની સીધી લીટીમાં (મુઠ્ઠીઓ આકાશ તરફ.)

રમત ૫ મી ૧) બેડ હાથ ખભાની સીધી લીટીમાં (મુઠ્ઠીઓ આકાશ તરફ) ૨) બેડ હાથ કોણીમાંથી લાવી મુઠ્ઠીઓ ખભાને અડકાવવી.

રમત ૬ ઠી ૧) બેડ હાથ સામા મુઠ્ઠીઓ આકાશ તરફ. ૨) બેડ હાથ કોણીમાંથી વાળી મુઠ્ઠીઓ ખભાને અડકાવવી.

રમત ૭ મી બે પગ વચ્ચે એક કુટનું અંતર રાખવું. ૧) બેડ હાથ જમણી તરફ તીરકસ લંબાવવા. (કમ્પેરન્સી ઉભા રહે એવી રીતે. આ વખતે ડાબા પગની એડી ઉંચી કરવી) ૨) એકથી ઉછટકું.

રમત ૮ મી ૧) જમણો હાથ જમણી તરફ તીરકસ લંબાવવો.
અને ડાબા હાથની મુઠી છાતી આગળ. (જમણો
હાથ ને ડાબો હાથ તીરકસ લીટીમાં રહે તે પ્રમાણે)
૨) એકથી ઉલટું.

રમત ૯ મી પગ પહેલાં હતા તેમ. ૧) જમણો હાથ સામે
ડમ્બેલ્સ ઉભા રાખવો, ડાબો હાથ પીઠગમ પાછળ
ખેંચવો. ૨) એકથી ઉલટું.

રમત ૧૦ મી ૧) એક હાથ સામા (ડમ્બેલ્સ ઉભા રાખવા) ૨)
એક હાથ પાછળ પીઠગમ ખેંચવા. (મુઠીઓ છાતીના
પાસાને અડકેલી રહે એવી રીતે.

(જે જે રમતમાં એકથી ઉલટું લખેલું છે ત્યાં એકની સંજ્ઞાથી
ઉલટી કૃતિ કરાવવી.)

અંક સૂચક મૂળાક્ષર કિતા. કિંમત ૦-૦-૩.

જેમાં અંક ઉપરથી મૂળાક્ષર શીખવા શીખવવાની રીત,
કનામાત્રા વગરના શબ્દોથી મૂળાક્ષર યાદ રહે તેવા શબ્દો સહિત
આપેલી છે. આમાં બતાવેલી પદ્ધતિથી શિક્ષણ આપવાથી તેમજ
શીખવાથી ઘણી ટુંક મુદતમાં આંકડા તથા મૂળાક્ષર લખતાં
ખોંચતા આવડી જાય છે.

પહેલાં ઘોરણ માટે “પદાર્થ પાઠ” લાગ ૧ લો. ૩ આના.
પહેલાં ધો. માટે “ડિક્ટેશન શિક્ષક” લા. ૧. બે આના.

પાઠવાર જોડાક્ષર તથા અઘરા શબ્દો.

દિવાળી	દેવ	કખાટ	ફળીઆ	લાબ્યો
અક્ષર	બુધવાર	કેાટ	ઘાઘરી	કર્યો
ઊઠ્યાં	મુસલમાન	દહાડામાં	ઝોઠણી	કચારે
નિશાળ	જુમેરાત	અહીં	બદન	આખ્યા
સઘળાં	શનિવાર	નિશાળીઆ	પરીક્ષા	અડાડયો
લીંપેગુંપે	અઠવાડીક	શિખામણ	ચોકખાઇ	પૂછ્યું
સંજેરી	દરવાજા	ઈશ્વર	ચોકખાં	મહીના
બુધરા	પાટીક	જ્ઞાન	ધૂળ	કંસાર
સાથીઆ	કૂલઝાડ	નિત્ય	સાહેબ	બોલાબ્યાં
હુગડાં	અપેલી	દાતણ	ગંદી	મંડયો
ઘરેણાં	કસરત	નાહ્યા	ગંદો	કઠી
દાડખાતું	ધંટ	જુહું	ડીલ	પાનસોપારી
દિવસ	ઘેઠક	ચિત્ત	સાલ્લા	સગાં
ફટાકડા	શીશી	શિક્ષા	ધોવડાવવાં	બહુ
ત્રીજો	નકશો	લાગ્યો	ગંદવાડ	લત્રીજો
શુક્રવાર	ચિત્રો	ધોતડી	માંદા	ભાણેજ
છેલ્લો	ટાંગેલો	અંગરખી	કવિતા	માસી
વિષે	ખુણામાં	ટોપી	મુખડું	માસો

સુખી	લખોટા	લેંધી	દીલ	પીતરાઈ
રવિવાર	ચોકડું	સુરવાલ	વરસગાંઠ	મસિઆઈ
ફાઈઆત	પીરસ્યાં	હોડી	દુઃખ	ચપ્પુ
ઓરમાઈ	બખે	વાદળી	નુકસાન	ગમ્યો
દૂધલાઈ	મટુલાઈ	ધીરૂ	ખીન્યા	પૂછ્યું
સાસુ	ઉબાણી	રામુ	છુંદાય	દેસાઈ
સવેં	આશોપાલવ	જીત્યો	ઢોર	લલ્લુ
બાથ	શંભુલાઈ	સુંદર	ઉપરાંત	વખાણ્યો
દુખડાં	પાંઆ	મળ્યો	નક્કી	પાઘડી
ભૂલી	વધારેલાં	કાંચળી	છુટ્ટો	સાચાખોલું
કલોલ	લીંબુ	રજ્યા	છૂટ્યો	મશકરી
ખૂશ	નારંગી	વિના	મૂકી	પસ્તાય
ઓસડ	લાડુ	રડાવશો	દીવાલેન	બગ્યાં
કયાં	રાંદેરી	દેડકાં	સમજ્યો	ખૂમો
ખોલ્યો	શેતરંજી	પથરા	પૂછું	શરમાઈ
પ્રમાણે	પાંદડાં	ફેંકાફેંકી	હોશિયાર	નાખ્યા
સોરાબજી	કુલડીઓ	ધડાધડ	સેળસેળ	છેતર્યાં
કહ્યું	પાથરાણું	માર્યાં	સંતાવા	સપડામ
અહબ	વાડકો	ડાહ્યા	ફીકર	જુઠાણું
પૂરે	ચટપટી	જીત્યો	શાખાસ	સિઆળ

ઉતર્યા	ખૂબ	પ્રાણી	પુરી	ભુક્તિ
માંડયું	અગણિત	હંમેશાં	આદુ	કુંડાં
અલ્યા	ઉભસ	રસ્તો	વંતાક	લણણી
વિચાર	દૂધ	પુંડાડા	દહાડીઆ	વાળુ
કયાં	સ્વપ્નું	ઉંદર	ખૂડે	છુટું
સાંભળતાં	શિકાર	દેડકાં	પુરું	પિલાય
ખાંધયું	ખચ્યું	હુંડી	દાતરડાં	ઉપણીએ
મેંમાં	રૂપાળું	ચટકા	ત્રણ	કુસાં
ફર	મૂકયો	પ્રાણ	અચ્ચાર	ઉડી
રસ્તામાં	પકડયું	લુલા	પાથરા	કોથળા
અન્ન	માંડયું	આંધળાં	પહોંચ્યાં	અંદ્રમા
ભૂખ્યો	છલંગ	મનચુખો	ઉતર્યા	ત્યાંસુધી
ભિખારી	પુરુષ	સંતોષ	ઠાલવ્યો	નીકળ્યો
કયાં	કહ્યું	આશીશ	પટલાણી	ખોલ્યો.
આંધળો	પરમેશ્વર	ચતુરાઈ	કુંપણ	વિષે
અપંગ	આણ્યું	માયાં	ઠગલા	અજવાળું
દુકાન	ઉંદરડી	ઉંડું	ખૂશ	કામકું
ઈશ્વર	ભંડારીઉં	સુધી	હોંસીલી	અગભંગે
વિદ્યા	ખિલાડી	છુપાઈ	ઉમંગ	વાદળાં
અંદ્ર	પૂછવું	ઘઉં	વાદળીએ	ખેસાડયાં
પ્રભુ	કુઃખ	ખચ્યા	દાતરડું	આણ્યાં

લાવ્યાં	ભઠ્ઠી	કાઢયા	લીલાંછમ	તુરીઆ
ઢંકાઈ	સીંચ્યાં	ઢળુ	વચ્ચે	ગલકી
મોઢાં	ચપ્પુ	ચપેલા	મુળીઢં	ચઢયાં
દરીઓ	નાખ્યું	રૂપીઓ	ઢાંરીઓ	વીટળાઈ
થોળ્યાં	ઈંટવાડો	શેઠ	ફૂટેલી	તરખુચ
રહ્યાં	નળીઆં	ભિડા	પાંડડાં	ટુંકા
ચોકખી	ઠયાં	કુડાડી	લીંખુ	ગાંઠા
રેલમરેલા	કોડીઆં	સોચ	સુખાઈ	લાવ્યાં
ઘેબરીઓ	ધાતુઓ	લજ્જડફેડા	લોંચમાંથી	ફૂલ
પરસાદ	મૂકયો	મુદર	કેંકળાનો	કયાંથી
ઢેપું	પૂછ્યું	ચળકાટ	લીમડો	ડીલ
પત્થર	સમજ્યો	ભિચારી	ટટાર	ગોટલો
ખ્યાલું	પિત્તળ	ત્રિકોણ	ઉંચું	દાતણ
નીતરું	લુહાર	ગલગોટા	ફૂટે	ધોળજે
લુકો	તપાવ્યો	દાડમ	ડાળીઓ	ડીટું
ખ્યાલા	ટીપ્યો	જમરૂળ	ખરણચડી	હીંટ
ડોકોળું	તાંખું	લટકતું	ખુરસીઓ	કુતરો
કાઢવ	ટિપાય	મધપુડો	ખાટલા	શીંગડાં
સાડી	ઓળખાવ્યા	મધમાળી	પાટલા	અમળાઈ
ખાડી	વત્તા	લલકારતો	લીલુંછમ	તૂટી

નિરાંત	પ્રાણી	ભૂખ	હાલરડું	ફાડફાડ
વાગોળવું	ખખે	ભૂખ્યો	ધુમણ	ફાટફાટ
વગડાઉ	છેલ્લી	હુચ્ચા	ચીતરેલ	સોળ
ઘેટું	ટીપુ	જીવજંતુ	મશરૂ	નહિ
પત્થર	ઠરાવ્યો	સળેલું	ચિનાઈ	દહીં
મળ્યું	ગુપચુપ	ભાવ્યું	ફૂલડાં	ધમણ
લાગ્યું	શિઆળ	આણ્યાં	હિંચોળું	જસત
ફૂંડવું	બોલાવ્યો	પડીકા	જુલાવવા	કણક
ગળડયું	મોટું	શીખવ્યું	પાંસરું	કોઠી
ચતુપાટ	પીછાં	પોપટ	અંગરળી	ઘોડીઉં
દિવાળી	સમડી	જાંબુડો	કચારે	માંસ
પુછડી	જીવડાં	ખનાવ્યો	સુરજ	હળદર
મજબુત	ધંડાં	પારણું	દશમું	દોહ્યાં
ખચ્યાં	ઘડાઘડ	મુખડું	દોરડાં	ગોદડીઓ
ખવરાવવા	આંગળા	પાંગરા	અહીં	શાક
શીખંડ	જોડાએલાં	દોચણાં	સૌ	ત્રીજો
દ્વધપાક	જળકુકડી	ધૂળ	સઠ	કુતરો

પહેલા ધોરણ માટે પદાર્થ પાઠ ભા. ૧ લો ત્રણ આના.
પહેલા પા. માટે “ફિક્શન શિક્ષક” ભા. ૧ બે આના.

મેસર્સ. સી. ડી. શાહ એન્ડ કો. તરફથી

બહાર પડેલી લોકપ્રિય બુકો.

બાળવર્ગની તોટ	૦-૧-૧	સાતમીના અર્થ	૦-૮-૦
બીજીના અર્થ	૦-૩-૦	પદાર્થ પાઠ ભા. ૧ લો	૦-૩-૦
ત્રીજીના અર્થ	૦-૪-૦	પદાર્થ પાઠ ભા. ૨ જો	૦-૪-૦
ચોથીના અર્થ	૦-૬-૦	મૂળાક્ષર કિતા	૦-૦-૩
પાંચમીના અર્થ	૦-૬-૦	સુરત શા. નકશો છપાયેલો	
છઠ્ઠીના અર્થ	૦-૮-૦	ચાપાંસીના નકશો	૦-૧-૦
કન્યા વાચનમાળા પુસ્તક	પહેલાના અર્થ રૂ. ૦-૩-૦		
કન્યા વાચનમાળા પુસ્તક	બીજાના અર્થ રૂ. ૦-૪-૦		
કન્યા વાચનમાળા પુસ્તક	ત્રીજાના અર્થ રૂ. ૦-૬-૦		
- સ્કેચ અને સૂચક મૂળાક્ષર કિતા ૩ પાઠ -			

“ડિક્ટેશન શિક્ષક”

ભાગ ૧-૨-૩ ફરેકના બે આના.

ભાગ ૪ થો ચોથી ચાપડીના અઢીઆના.

ફરેક ધારણના મુખગણિત શિક્ષક તૈયાર છે.

સુરત જિલ્લાના “બૂંટાળા શિક્ષક” બે આના.

સુરત જિલ્લાના નકશો ત્રણ આના.

ગુજરાતની સામાન્ય બૂંટાળાની “પ્ર”નાતરમાળા બેઆના.

છગતલાલ માતીનામ શાહ. શાહપોર-સુરત.

